

HET ELFDE GEBOD

EEN TREFFEND VERHAAL

Over James Usher, als bedelaar verkleed

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

HET ELFDE GEBOD

Deze titel klinkt zeker ietwat bedenkelijk in veler oor, omdat sommige spotvogels daaraan het hart in lichtzinnigheid hebben opgehaald. Maar lees, lieve lezer, eerst eens wat ik u wil vertellen, en oordeel dan of de titel niet juist gekozen is. Wanneer twee hetzelfde doen, dan is het altijd niet hetzelfde; en het antwoord op het bijbels raadsel met zijn vraag: „Wat is dit?" moet het uitwijzen.

Tweehonderd jaar geleden leefde in Engeland een zeer beroemd geestelijke, Ushur genaamd, die in wijde omtrek vermaard was als een getuige van Christus, en als een onvermoeid getrouw dienaar der kerk. Hij bekleedde het aanzienlijk ambt van Protestants Aartsbisschop, en moest als zodanig waken voor de leer en het leven der ambtelijke evangeliedienaars in het ressort van zijn geestelijke bediening.

Met dat doel hield hij overal in zijn landstreek kerkvisitatie naar het voorbeeld van Paulus die de broeders bezocht in elke stad hoe zij het hadden. Wanneer en waar hij kwam was dan alles in de beste orde. Lang vooruit werd zijn bezoek aangekondigd, en bij zijn komst, als hij door een vierspan getrokken de plaats inreed, dan werden alle klokken geluid, de leraars predikten voortreffelijk, de schoolmeester onderwees voortreffelijk, de gemeente droeg zich voortreffelijk, en het schitterende gastmaal dat tenslotte gehouden werd smaakte voortreffelijk.

Maar deze wijze van visiteren bevredigde het hart en geweten niet van deze godvruchtige kerkdienaar. Hij wilde zich persoonlijk overtuigen van de toestand der gemeenten, en hij besloot om naast de voorgeschreven ambtelijke visitaties nog op andere wijze, onaangemeld, onverwacht zijn bezoeken te herhalen. Hij verkleedde zich daartoe als een bedelaar, poederde zijn haar om zijn aangezicht onkenbaar te maken, hing een tas om zijn hals, nam een wandelstok in zijn hand, en ging zo in alle stilte de gemeenten rond, bezocht de pastorieën, zat als een bedelaar 's zondags in de kerk en hoorde aandachtig toe, en sprak met de mensen om hen uit te horen. De arme bedelaar kreeg daardoor een geheel andere voorstelling en een andere indruk dan dikwijls de Aartsbisschop.

Eens kwam hij ook in de gemeente waar de vrome Samuël Rutherford, - die door zijn van de Heilige Geest en van het leven uit God tintelende geschriften nog altijd voortleeft, - de zielsverzorger was. Hoezeer verblijdde het zijn hart dat hij een geestverwant en broeder mocht zien en horen. Reeds ging de zon onder, toen hij op een zaterdag als een bedelaar aan de pastorie aanklopte.

De vrouw van Rutherford ontving hem vriendelijk, wees hem aan de haard een zitplaats en verschaftte hem avondeten. Daar de Sabbat volgde, bleef Rutherford op zijn studeerkamer, en in zijn plaats werd de gewone huiselijke godsdienstoefening met het gezin die avond door de vrouw geleid. Na het zingen las zij een Psalm, deed enige vragen en wendde zich ten laatste ook tot de arme bedelaar bij de haard en vroeg:

„Nu, brave oude man, antwoordt u mij eens. In de voorgelezen Psalm wordt gesproken van de Wet des Heeren. Nu, zeg mij eens, hoeveel geboden zijn er?"

Elf, antwoordde de bedelaar.

Daarop vroeg zij aan haar kleine zesjarige jongen: *Zeg mij eens Johannes, hoeveel geboden zijn er?*

En hij antwoordde flink uit de borst: *Tien*.

Toen keerde de vrouw zich weer tot de bedelaar en zei: *Is het niet bedroevend dat u nog zo'n geringe kennis hebt van het Woord Gods. U bent reeds zo oud en zo grijs, en wie weet hoe spoedig de Heere u uit het leven zal oproepen. Wilt u dan niet intijds de Heere om bekering uws harten bidden, eer het te laat is, en in uw tijd bedenken wat tot uw vrede dient. Ach, zie toch eens, de Heere heeft zo lang reeds geduld met U gehad, opdat Hij u zalig wil maken. U bent zo arm, en Hij wil u zo graag rijk maken. Verwerp toch de erfenis des hemels niet, maar "heden, zo gij Zijn stem hoort, verhardt uw hart niet".*

Tot rustplaats voor de nacht werd hem een dakkamertje juist boven Rutherfords studeerkamer aangewezen. Hij bleef geruime tijd op en luisterde, want hij wilde graag de man Gods in zijn binnenkamer horen bidden.

Rutherford, die nog niet ter ruste was, was verbaasd dat hij boven zich een stem vernam, en sloop zachtjes tot voor de deur van de dakkamer, waar de bedelaar zijn kwartier had gekregen.

Toen hoorde hij daar binnen de stem van een knecht van God, die voor Zijn volk in de bres sprong. Hij hoorde de voorbedding opstijgen voor de koning en alle overheid, voor alle herders en leraars, voor alle aardse noden, voor de weduwen en wezen, voor de treurende en aangevochtenen, voor zieken en stervenden, in het kort, hij hoorde de stem van een priesterlijk hart, dat zich uitstortte voor zijn God.

Toen het *Amen* was uitgesproken, klopte Rutherford aan de deur en zeide tot zijn verwonderd opziende gast: *Lieve broeder, u bent niet de arme bedelaar, van wie mijn vrouw gesproken heeft, noem mij uw naam.*

De gast verzocht hem om zijn naam te mogen verzwijgen, maar Rutherford dwong er op aan, dat hij als gastheer toch wel mocht weten wie hij onder zijn dak herbergde.

Toen nu de gast antwoordde: „Ik ben Ushur“, reikte Rutherford op het innigste bewogen hem de hand. En sprak deze woorden: *Gezegend is mij de dag, waarop u naar mijn huis werd geleid, maar kom nu met mij mee en neem de beste plaats van mijn huis in die ik u kan aanbieden.*

Laat mij hier blijven, verzocht de Aartsbisschop, tot een kleine straf dat ik mij bij U heb ingedrongen. Na korte weifeling antwoordde Rutherford: Ik bid u dan om een andere vergoeding. Gij moet zo de Heere wil op morgen mijn gemeente het Evangelie prediken. Ik breng u mijn zwarte kleding en zeg aan mijn vrouw, dat de oude bedelaar heden is vertrokken, maar een lieve broeder bij ons ingekomen, die voor mij wil prediken.

De morgen kwam. De klokken luiden voor de kerkdienst. Rutherford betrad met de vreemde prediker de Sacristy en de vrouw van Rutherford nam met haar gezin de voor hun bestemde plaatsen tegenover de preekstoel in. Na een hartgrondig gebed begint de prediker met een inleiding over de Wet des Heeren, de heilige Tien Geboden.

Hierop bracht hij echter een moedige wending in zijn rede en zei: *Wij Christenen kennen in het nieuwe verbond nog een elfde gebod, en hierover wens ik heden tot u te spreken.* Hij nam de bijbel, sloeg zijn tekst op en las het elfde gebod dat staat opgetekend in het Evangelie van Johannes, het dertiende hoofdstuk, het vier en dertigste vers:

Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u lief gehad heb, dat gij ook elkander liefhebt.

En nu begon Ushur met welsprekende kracht te prediken van de liefde van Christus tot de naasten.

Rutherfords vrouw zag echter met verbazing op naar de predikstoel en het kwam haar voor dat de prediker van heden een zeldzame gelijkenis vertoonde met de bedelaar van gisteren.

Toen intussen de godsdienstoefening ten einde was trad Ushur haar tegemoet, reikte haar de hand en zeide: Lieve zuster in de Heere, u hebt gisteravond het elfde gebod aan mij gehouden. En meer dan de lichamelijke spijzen die u mij aanbood, heeft mij de geestelijke spijs en de liefde verkwikt, waarmee u het heil van mijn ziel hebt aangetrokken. De prediking die u gisteravond voor mij hebt gehouden, zal mij onvergetelijk blijven.

Dit is de uitnemende geschiedenis van het *Elfde Gebod*, tot nut en zegen van alle herders en leraars, gelijk zij uit de kerkvisitatie voortvloeide. Ze dient niet minder ter ere van predikantsvrouwen, die een goed woord weten te spreken ter rechter tijd en plaats. En tot lering voor alle Christenen, opdat zij het elfde gebod vlijtig zullen bestuderen en dagelijks in beoefening brengen. Zij mogen dan rijke heren of arme bedelaars zijn, een onderwijs dat tot ons komt door geheime huisvisitatie, welke wordt gehouden door Een, *Die arm werd om onzentwil, opdat wij door Zijn armoede rijk zouden worden.*

Terwijl het voor allen de bekende Catechismus-spreuk blijft:

***Elk leer zijn lessen wel verstaan,
Zo zal 't wel in zijn huis toegaan.***